

Все колись починається, навіть те, чого й не було, обов'язково колись почнеться.

В. Овід

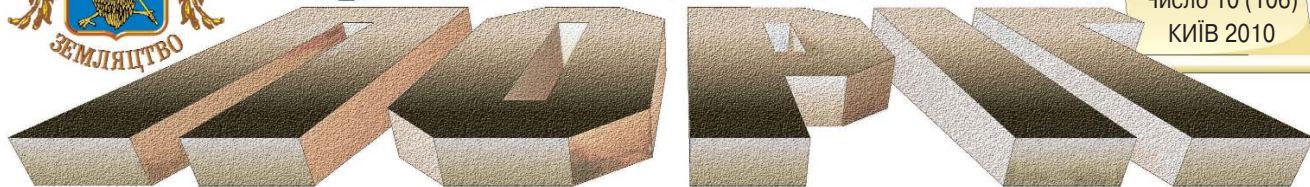
РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ
2002

ЖОВТЕНЬ
Число 10 (106)
КІЇВ 2010

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

Фестивальний ЛЮБЕЧ

Вже стало традицією проводити в літописному Любечі фестиваль, присвячений слов'янству. В цьому році фестиваль відбувався вже втретє. Того дня Любеч перетворився на велике бурхливе місто, у якому перебувало багато гостей як з України, так і інших держав, місцева влада Чернігівщини та Ріпкинщини. Завітала на це свято і делегація Чернігівського земляцтва, очолювана головою Ріпкинського відділення Володимиром Коваленком, – Алла Гуртова, Сергій Граб, Олександр Литвин, Анатолій Буленок, Володимир Пінчук.

Були урочисті промови, відкриття пам'ятника, змагання із бойових єдиноборств, концерт, ярмарок, феєрверк тощо.

⇒ 7

З любові – ТВОРЧІСТЬ

Є такі промовисті рядки в нашого класика Олеся Гончара, викарбувані нині на гранітному постаменті пам'ятника в Києві. Справді, ненависть ніколи не породжувала добрі справи, якими тільки й славна людина. І чи не цим правилом керується все життя наша іменинниця Тетяна Андріївна Літошко.

ШТРИХИ ДО
ПОРТРЕТА

У неї чарівне, типово українське обличчя, поважна постава, вдумливий погляд і природно спокійний голос, якому не властиві ні командний тон, ні чисто жіночі емоції – вони ховаються десь у глибині серця, в тайниках пам'яті, мов коштовні смарагди, оповиті легким смутком досвіду, а то й радістю від того, що життя склалося, що не було згаяно жодної днини, що вдалося зробити кар'єру не для власного задоволення, а заради людей.

⇒ 4–5

Шановний читачу!
Якщо Ви вже стали нашим переддлатником і маєте бажання продовжити творче співробітництво з "Отчим порогом" – завітайте до найбільшого поштового відділення, познайомтеся з каталогом і закріпіть дружбу з друкованим органом столичного Чернігівського земляцтва, а при бажанні порекомендуйте друзям наше патріотичне видання. Переддплата не обмежена. Будемо вдячні за вірність у співробітництві.
Редколегія "Отчого порогу"

У ЖОВТНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ.

ЛОЙКО Микола Каленикович – 85-ліття. Народився 25 жовтня 1925 року в селі Озеряни Бобровицького району. Учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни. Обіймав посаду старшого наукового співробітника, завідувача сектора наукової організації праці Інституту економіки АН УРСР.

Виконує громадську роботу на посаді заступника голови Київської організації ветеранів війни.

Кандидат економічних наук. Полковник у відставці.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни, "За мужність", "За заслуги", рядом медалей.

МИСНИК Василь Андрійович – 80-ліття. Народився 11 жовтня 1930 року в селі Краснопілля Коропського району. Був начальником південно-західного окружного управління матеріально-технічного та військового постачання МВС СРСР (м. Київ).

Полковник внутрішньої служби у відставці.

Нагороджений рядом медалей, орденів та почесними грамотами.

САБАНЧЕВА Валентина Михайлівна – 75-річчя. Народилася 6 жовтня 1935 року в селі Нова Басань Бобровицького району. Багато років свого трудового життя віддала підприємству "Хімволокно" та Київській офсетній фабриці. Нині – на пенсії.

БІЛА (ШАРАЯ) Жанна Миколаївна – 75-річчя. Народилася 23 жовтня 1935 року в Чернігові. Була науковим співробітником Інституту аграрної хімії НАН України. В Міністерстві науки і освіти України займалася питаннями атестації наукових і науково-педагогічних кадрів, організацією спеціалізованих рад для захисту кандидатських і докторських дисертацій. Працювала викладачем хімії у Національному технічному університеті України "КПІ" та Київському Національному університеті будівництва та архітектури, займалася науково-організаційною роботою. Нині – на пенсії.

Кандидат хімічних наук, старший науковий співробітник, доцент. Автор понад 30 опублікованих наукових робіт, має три свідоцтва на винаходи. Ветеран праці.

ПАДАЛКО Станіслав Вікторович – 70-річчя. Народився 3 жовтня 1940 року в місті Чернігові. Головний лікар НДІ трансплантології штучних органів.

ЮРЧЕНКО Микола Свиридович – 70-річчя. Народився 5 жовтня 1940 року в селі Бондарі Козелецького району. Працює заступником директора по будівництву ТОВ "Бровсервіс".

Лауреат премії Ради міністрів СРСР. Нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

ТИРАСПОЛЬСЬКА Віра Зіновіївна – 70-річчя. Народилася 23 жовтня 1940 року в місті Чернігові. Викладач по класу фортепіано Київської музичної школи № 10.

ТИЦЕВСЬКИЙ Микола Йосипович – 70-річчя. Народився 25 жовтня 1940 року в смт Ріпки. Працював головним економістом геологічної експедиції виробничого об'єднання "Якутськгеологія". Нині – на пенсії. Ветеран праці.

ЛЕБІДЬ Григорій Михайлович – 65-річчя. Народився 18 жовтня 1945 року в селі Негаївка Коропського району. Голова Чабанивської селищної ради смт. Чабани Києво-Святошинського району Київської області.

ЛАСКАРЖЕВСЬКА (БУРМАКОВА) Ніна Мефодіївна – 65-річчя. Народилася 20 жовтня 1945 року в селі Іванівка Чернігівського району. Завідуюча неврологічним відділенням міської клінічної лікарні №4.

ПОНОМАРЕНКО Микола Володимирович – 65-річчя. Народився 21 жовтня 1945 року в селі Черняхівка Ніжинського району. Працює начальником відділу Київського заводу "Генератор".

ПАВЛЕНКО Іван Якимович – 65-річчя. Народився 25 жовтня 1945 року в місті Бахмач. Професор кафедри фольклористики Київського Національного університету ім. Тараса Шевченка. Хоровий диригент.

Член Всеукраїнської музичної спілки. Заслужений працівник культури України.

Автор навчального посібника "Пісенна традиція села Лука".

СИНЬКО Микола Якович – 65-річчя. Народився 30 жовтня 1945 року у Курській області (РФ) (проходив військову службу в м. Чернігові). Президент Міжнародного благодійного фонду "Славутич".

Член Ради ветеранів України.

ХРИПКО Іван Михайлович – 60-річчя. Народився 8 жовтня 1950 року в селі Гнатівка Срібнянського району. Був спеціалістом з фінансових питань Посольства України у Великій Соціалістичній Народній Лівійській Арабській Джамахірії, начальником управління відділу Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення. Нині – спеціаліст з фінансових питань Посольства України у державі Габон.

Учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС II категорії.

Нагороджений Почесною грамотою Президента України.

ЛІТОШКО Тетяна Андріївна – 60-річчя. Народилася 10 жовтня 1950 року в селі Нова Басань Бобровицького району. Працювала інспектором прокуратури м. Києва, консультантом Міністерства юстиції УРСР, інструктором Київського міськвиконкому, секретарем Ленінського райвиконкому м. Києва, заступником генерального директора об'єднання "Укрорглістехмонтаж", заступником директора підрядного інноваційно-комерційного об'єднання "ПІКО".

Впродовж 1992–2000 рр. працювала в Адміністрації Президента України на посадах старшого консультанта, головного консультанта, заступника керівника Управління, першого заступника керівника Головного управління. У 2000–2010 рр. – керівник секретаріату Національної ради соціального партнерства при Президентові України, завідувач відділу Національної академії державного управління при Президентові України. Нині виконавчий директор товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві.

Обиралася депутатом Ленінської райради. Нагороджена орденом "За заслуги" III ступеня, медалями, почесними відзнаками вищих органів держави. Державний службовець 2-го рангу.

Перший заступник голови Ради товариства Чернігівського земляцтва, один з його організаторів. Нагороджена Почесним знаком товариства "Чернігівське земляцтво".

СУПРУН Ніна Іванівна – 60-річчя. Народилася 12 жовтня 1950 року в місті Носівка. Працює методистом заочного навчання та викладачем Київського геологорозвідувального технікуму.

ПІДДУБНА Любов Іллівна – 60-річчя. Народилася 15 жовтня 1950 року в селі Нова Басань Бобровицького району. Пенсіонерка.

АРТИЩУК (ЗАХАРЧЕНКО) Наталія Володимирівна – 60-річчя. Народилася 17 жовтня 1950 року в місті Щорс. Провідний інженер-хімік Державної скарбниці НБУ. Нині – на пенсії.

БАБУШКІН Анатолій Семенович – 60-річчя. Народився 17 жовтня 1950 року в Латвії (батько з міста Щорс). Військовий пенсіонер. Полковник запасу.

БУГАС Віра Луківна – 60-річчя. Народилася 19 жовтня 1950 року в селі Макишин Городнянського району. Вчитель початкових класів середньої школи №189. Вчитель вищої категорії.

ФЕДОРЕНКО Микола Павлович – 60-річчя. Народився 21 жовтня 1950 року в селі Данине Ніжинського району. Головний механік науково-виробничого центру "ТОР".

ВИШНЯК Василь Михайлович – 60-річчя. Народився 25 жовтня 1950 року в селі Олександрівка Корюківського району. Працює черговим вахтером середньої школи № 277.

КЕЗЛЯ Анатолій Григорович – 60-річчя. Народився 28 жовтня 1950 року в Чернігові. Працює начальником підрозділу СБУ. Полковник. Ліквідатор наслідків аварії на ЧАЕС.

ПОЛТАВЕЦЬ Алла Максимівна – 55-річчя. Народилася 13 жовтня 1955 року в місті Шостка Сумської області (мати з Чернігова). Референт відділу по роботі зі зверненнями громадян Печерської райдержадміністрації.

САЧЕНКО Світлана Миколаївна – 55-річчя. Народилася 27 жовтня 1955 року в місті Козелець. Працює завідувачкою відділу кадрів "Укראгпромпromтехніка".

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім нев'янучого здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

Свого часу, сягнувши громадянської зрілості, Борис Олійник один із своїх програмних віршів озаглавив крилатою фразою: "Стою на землі". У цих кількох словах відлилася вся його житейська філософія, визначилася лінія життя, якій він залишається вірним ось уже 75 років.

З любов'ю до землі

століть". То була практично перша проба наукового пера, яка не залишилася непоміченою. Плідною була робота Дмитра Григоровича у видавництві "Мистецтво" на посадах завідуючого редакції та головного художника. Не пас Д. Янко задніх і в Державному комітеті по пресі, і в художньо-експертній комісії при Мінкульті. Та особливо розквіт його організаторський і творчий талант під час роботи в ЦК Компартії України. Свого часу у структурі керівного органу партії було створено відділ культури, який опікувався всім спектром духовного життя України. Саме в ньому довелося 18 років трудитися Дмитрові Григоровичу як інструктору, консультанту, завідуючому сектором. Саме тоді і перетнувся його шлях із дорогою нашого незабутнього Бориса Іваненка. То були роки постійних зустрічей із відомими майстрами пензля та різця, які інколи переростали в щирі дружбу і в подальшому виливалися як у друковані видання, так і в професійні статті в періодиці. Скажімо, в історію нашої наукової літератури назавжди записані його монографія про скульптора О.Ковальова, чудово виданий альбом О.Скобликова, розвідка про Ф.Кри-

Говорити нині про Бориса Ілліча – значить мати на увазі цілу епоху в українській літературі. Реалізм, глибока народна, сказати б, Сквородинівська філософія, віртуальне володіння образним словом, принциповість у громадянській позиції – все це стало мірилом як для поетів-сучасників, так і для широкого народного загалу. Він ніколи не зраджував собі, незважаючи на те, що і в другій половині ХХ століття, і на зачині нинішнього круті вітри перемін збивали з ніг не одного творця слова. Бо він стояв і стоїть на рідній землі.

Б.Олійник – поет-академік, Герой України, лауреат Державної премії СРСР, Національної премії України імені Т.Шевченка та цілої низки інших відзнак. Це всенародне визнання могло б задурманити мізки будь кому, схильному до залицянь до слави, але тільки не йому. Справді селянська (а тим більше полтавська) натура допомагає йому залишатися вірним високій народній моралі, яка не дозволяє людині переступити інших. Оці принципи і складають основу його вагомої поезії, десятків публіцистичних та літературознавчих статей. А народність мовлення дає можливість багатьом композиторам озвучувати його рядки – варто бодай згадати глибинно тужливу пісню "Сива ластівка", що стала вже народною.

А все починалося в загубленій у степах Зачепилівці, яка стала його душею, провідною зорею життя і творчості.

У тій же Зачепилівці, на кутку Маньківка, на п'ять років раніше народився ще один знаний у світі полтавець – Дмитро Григорович Янко. І хоча він не сягнув таких верховин, як Борис Олійник, проте у принципових питаннях повторює досвід побратима, все життя присвятивши підтримці українського мистецтва.

Його житейська дорога характерна для людей воєнного покоління. Семирічка в рідній Зачепилівці, ремісниче училище в Полтаві, Київський індустріальний технікум. Чотири роки служби в армії, а потім історико-філософський факультет Шевченкового університету. Після отримання диплома якраз і почалося його побратимство з мистецтвом. Як музеєзнавець, працював у столичному музеї образотворчого мистецтва, далі продуктивна праця в Міністерстві культури. Звідти був запрошений до академії архітектури для написання "Історії українського мистецтва" в 6 томах. Є там і його авторський розділ під назвою "Скульптура України кінця ХVІІІ – першої половини ХІХ

чевського, а також добротні статті про наших ушлявлених земляків І.Кавалерідзе, О.Лопухова, П.Басанця. Зрештою, і нині Дмитро Григорович не цурається співробітництва з нашою газетою, за що йому глибоко вдячні читачі.

Словом, нинішній жовтень подарував і нам, сівер'янам, два вагомі ювілеї. І хоча Зачепилівка за статусом належить славній Полтавщині, ми з повною відповідальністю зараховуємо обох її славетних синів до свого дружнього коша.

З роси і води вам, стійте й далі твердо на українській землі!

Леонід ГОРЛАЧ

← 1

З ЛЮБОВІ — ТВОРЧІСТЬ

А як же нелегко було це зробити простій селянській дівчині з мальовничого древнього села Нова Басань без опори на чийсь тверде плече, без підмоги високопоставлених родаків. Єдиний, кому завжди дякує Тетяна – це Григорій Іванович Зубець, який підставив плече та прихистив у столиці. І хоча вона ніколи не займалася вивченням родословної, хоч знає, що вона з козацького роду Якова Зубця, але твердо пам'ятає уроки батьків, особливо мами.

Агроном за освітою, Марія Гаврилівна над усе любила і землю, і все, що на ній, як писав Олександр Довженко, проізрастало. Природня мудрість завжди була взірцем для доньки і не лише для неї самої, а й для односельців. Свого часу вона працювала продавцем у книжковому магазині – був колись такий у Новій Басані, було царство книги у звичайному фінському будиночку.

Купували тоді книжки здебільшого заїжджі люди, зате мати зачитувалася книгами сама й привчала до цього доньку. Так і передалася книжна мудрість Тетяні, розширивши духовні обрії. Батько Андрій теж належав до сільської еліти, працював у банку, в міліції, тривалий час очолював сільське споживче товариство та пожежну охорону. На жаль, він дуже рано пішов із життя, так і не встигнувши натішитися доньчиними успіхами.

А яким духовно насиченим було тодішнє сільське життя! Різноманітні гуртки при школі та клубі, веселі молодіжні вечори з піснями й танцями. Тетянка теж не пасла задніх: до дня Перемоги – стрибки з парашутом, у драмгуртку серед перших. Вчитель математики Микола Трохимович Кушніренко та його дружина Олександра Митрофанівна були справжніми аматорами сцени. А згодом приїхали новий директор школи та його дружина Тетяна Кирилівна, яка чудово

грала на гітарі. Саме вона біля єдиного шкільного піаніно вчила дитлашню правилам доброго тону, музиці й танцям, що було незвичайним для села. Була й аматорська гра на сцені, ставили "Запорожця за Дунаєм" чи Пушкінського "Євгенія Онегіна". Мала Зубцева грала роль Тетяни Ларіної й сама хотіла бути схожою на неї. Бути й доброю господинею, мати гарну родину й купу дітей, аби споряджати їх до школи, мати хатній спокій, оберігати його чисто по-жіночому. На жаль, ті мрії жодним чином не збулися, бо реальний світ почав вносити корективи, як тільки вчорашня

школярка переступила поріг зрілості. Та й згодом життя завдало їй удари один за одним: чоловік помер на сорок восьмому році, батька не стало, коли доньці-одиначці виповнилося двадцять п'ять, мама відійшла у вічність, коли Тетяна розміняла сорок п'ять. Від подібних втрат можна було похитнутися, втратити опору, здатися на милість долі, але вона виявилася вольовою жінкою і донині продовжує гідно нести нелегкий хрест.

Недарма кажуть: хто везе, на того й вантажать. Ще дитиною вона не цуралася домашньої роботи. Та ті чисто сільські патріархальні клопоти не затіяли бажання вчитися, рушати в широкий світ, де стільки принад. Отут і знадобився приклад подруги Тані Власенко. Вона подалася в Київ раніше, ходила в міський Будинок піонерів у гурток кінорежисерів. От і помітила старша подруга великий акторський хист у Тетяні. Десь у дев'ятому класі вона навіть проби пройшла (кастинг – по сучасному), для зйомки в якомусь кіно у самого знаменитого Юрія Іллєнка. Той похвалив її й запросив до нього в школу акторської майстерності після здобуття атестату зрілості. Та кінець тій мрії поклав категоричний батько – коли вона похвалилася, що хоче вступати вчитися на актора, він заупуив у п'ятірню доньчину косу довжиною понад метр і двадцять сантиметрів і заявив:

– Я не хочу виростити з єдиної дочки непотріб, підеш працювати...

А згодом привів відмінницю з атестатом на так званий "тисячний" – київський завод "Радикал". То було справжнє пекло за рівнем загазованості. Але Тетяна виявилася впертою – поставила за мету вчитися далі і мов не помічала, як робота виснажує тіло, якими спокусами вабить місто. Приходила у свій найманий куток – і за книги. Готувалася до вступу. І вже через рік таки вступила до Шевченківського університету на вечірнє відділення юридичного факультету. Сталося це теж за порадою мудрої мами. Був у Андрія Матвійовича син від першого шлюбу. Тож коли вирішувалося, хто і яким чином буде здобувати вищу освіту, мати потай сказала:

– Дочко, ти мене зрозумієш, бо рідненка. А Віті я мачуха, то хай вчиться на стаціонарі, а ти будеш вчитися й працювати, бо двох студентів ми не потягнемо.

Довелося їй попрацювати й прибиральницею в юридичній службі Радянського району, бо зарплатня куца в секретарки, удосвіта підлоги драїти, щоб не бачили колеги, і лекції в товаристві "Знання" читати, і рукописи письменникам друкувати, коли вже трудилася в Міністерстві юстиції консультантом. А ще ж треба було й батьків та доньку провідати в селі, сяких-таких гостинців привезти, а вечорами йти на заняття. Підтримки ні від кого було чекати – чоловік служив строкову в армії. І це в той золотий час, коли все у місті хвилювало різними принадами. Перед нею вимальовувалася можливість стати суддею. Та знову втрутилася доля. Якось поїхала в Тернопільську область в складі бригади Верховної Ради займатися комплексною перевіркою. Мабуть, у ній був справжній талант юриста-аналітика й організаційні здібності, бо після повернення в Київ керівник бригади запропонував їй іти на роботу в радянські органи. Так Тетяна Літошко почала працювати інструктором міськвиконкому. То був добрий старт, і вже через два роки вона стала депутатом Ленінської райради, секретарем райвиконкому. На тій клопітній посаді довелося Тетяні Андріївні трудитися десять років.

То був період складний, який вона розцінює неоднозначно. Скажімо, нині багато псевдореволюціонерів категорично заявляє, що в вісімдесяті роки минулого століття не давали дихати, що затискалася українська мова. Але ж і тоді вся документація в радянських органах велася українською, елітний район мав десятки творчих спілок, театрів, навчальних закладів, і всі мали вдосталь українських книг, спектаклів. І якщо подумати, в якому жалюгідному становищі опинилася українська культура в сучасному суспільстві, то факти засвідчують не кращий розвій майданної демократії. Але і в ті часи Тетяна Андріївна була готова морально до позитивних перемін у житті.

Якось до дня народження Івана Франка звернувся до міської влади відомий правозахисник Сергій Набока з проханням дозволити провести мітинг біля пам'ятника поету. Уже існував на той час указ про проведення масових заходів, отже залишалася формальність. Але партійний переляк ще глибоко коренився у діях функціонерів, і вони вирішили передати це питання на розгляд райвиконкому. Тетяна Андріївна намагалася погодити рішення з відповідними партійними структурами, але ті просто відмовчувалися. Не буду вдаватися в деталі гучної справи, але все закінчилося тим, що їй запропонували покласти партійний квиток на стіл. Літошко виявилася твердим горішком і не склала руки, а догана того часу могла б вигідно подати себе в нових історичних умовах. Але вона продовжувала спокійно працювати, доки не був створений інститут президентської влади. Так впродовж 1992–2000 років її юридичний та діловий талант розкривався на відповідальних посадах. Працювати практично поруч із трьома Президентами України – це значить і собі бути державотворцем, а ще сповна спізнати кухню найвищої влади. І якщо хтось може подумати, що відповідальним співробітникам Адміністрації Президента пився мед, то він глибоко помиляється. За ті літа Тетяна Андріївна об'їздила та облітала практично всі куточки України, готуючи аналітичні документи, влаштовуючи візити президентів до областей. Як на мене, з її спостережень могла б колись вийти надзвичайно цікава книга споминів про наш час, про творення найсвіжішої історії України. І неодмінно яскравими перлинами в ній засяяли б випадки досить кумедні, які не стали надбанням всюдисущих журналістів.

Якось поїхала вона готувати візит Леоніда Кучми до Івано-Франківської області. Передбачалося на це витратити буквально кілька днів. Та минала доба за добою, а Київ усе відкладав візит. Мінялася погода, осінь заходила в зиму. І самій Тетяні Андріївні довелося збагатити свій гардероб теплими речами, і місцевий люд шулився від морозяних вітрів. Та ось нарешті приземляється літак, і на трапі з'являється Леонід Данилович без шапки, в легенькому плащuku та літніх черевиках. Всі схопилися за голову: так можна і Президента заморозити, адже надворі замість недавніх +18 встановилося -17. Отоді вона і прийняла чи не єдино правильне рішення: доки знаменитий земляк мав виступати на фабриці, гінці від губернатора мали купити шапку, чоботи. Щоправда, тодішній голова облдержадміністрації Михайло Вишиванок розводив руками, бо не знав, якого розміру обидві речі купувати, але Тетяна Андріївна допомогла йому і в цьому: хоч Кучма і не багатирського зросту, але шапку носить 62 розміру, а черевики 44. В той же день здоров'я Президента було захищене. Та на цьому історія не закінчилася. Якось Вишиванок у черговий раз прибув до Києва звітувати Президенту і вийшов з його кабінету з величезним пакунком. З тим невідомим пакунком зайшов і до кабінету Літошко. А вже там відкрив його. Виявляється, що Леонід Данилович все зрозумів як належить – то був не презент, а факт товариської виручки.

Сьогодні Тетяна Андріївна, вийшовши на заслужений відпочинок, прийшла до нашого земляцтва працювати виконавчим директором. Власне, вона просто повернулася у лоно великої родини, часточкою якої вважає себе ще з першопочатків. З її появою з'явилася особлива діловитість, якийсь особливий, майже державний шарм, атмосфера суто жіночої задушевності. Вона й сама любить повторювати, що вважає земляцтво великою родиною, хоча має в душі і найдорожче для кожної людини – доньку Олену та онука Антона. Доньку люди вже не один рік називають Оленою Миколаївною скоріше не за віком, а за авторитетом. Та як же інакше й бути може! Лікар вищої категорії, кандидат медичних наук, доцент Інституту стоматології, член численних наукових рад і комісій, вона гідно продовжує активний шлях своєї мамини. Антосеві ж, який досяг солідних вершин сьомого класу стальної гімназії, ще тільки доводиться набиратися поважності та знань.

Так що, на моє глибоке переконання, Тетяна Літошко всім своїм життям підтвердила знаменитий афоризм Олеса Гончара, бо вона всі сили віддає творінню добра.

Леонід ГОРЛАЧ

Уже три роки немає серед нас Анатолія Григоровича, але його незабутній голос радіопромовця від Бога і досі звучить у наших душах, які мудрий професор заповідав нам захищати і оберігати від заскорузлості й зазіхань новітніх варварів.

Його мова, його слово завше були навдивовиж толерантними і по-мудрому переконливими.

Звісно, як справжній патріот, як лицар і козак, він над усе любив свою велику Батьківщину, але аж ніяк не менше – свою батьківщину маленьку, рідне материнсько-батьківське село Мочалище. І цю велику любов і відданість рідній землі, яка його зростила і вивела у таке велике, таке яскраве життя, він доводив своїми справами.

Ущент спалене фашистами у грудні сорок другого, Мочалище ледь не зникло безвісти у наші дні, коли безпардонні чиновники вже вітчизняного розливу поставили на ньому чорну мітку "безперспективності", і лише завдячуючи Анатолію, на той час ще зовсім молодому вченому, село вдалося врятувати. Детальніше про це ми писали у минулому випуску "Отчого порогу".

На шпальтах газети чернігівських земляків неодноразово розповідали про нашого ушавленого земляка Анатолія Погрібного, надавали газетну площу і самому Анатолію Григоровичу ще за його життя, добрим словом згадували і після того, як він пішов у вічність.

А на Пречисту, 28 серпня, на Байковому кладовищі збиралася чимала громада його побратимів – подвижників української культури, щоб на могилі товариша освятити пам'ятник – козацький хрест. Адже козацький дух не полишав його впродовж усього життя. Посеред присутніх, звісно, і гурт наших відомих земляків, які щирим теплим словом згадували свого товариша, вчителя і вірного друга.

Ось що сказав про нього письменник, Герой України Юрій Мушкетик:

"Він був найщирішим, найпалкішим українцем. Він ішов цією дорогою беззастережно, його залякували, йому погрожували, але він ішов, не шкодуючи ні сил, ні здоров'я. Він був провідником на літературному полі, щирим і правдивим працівником. Він багато зробив для нашої літератури як літературний критик, написав багато статей, книжок, зокрема про Якова Щоголіва, Олесь Гончара, Бориса Грінченка. Мені здається, що і сам він був схожий на Грінченка – так само віддано слугував народу, безмежно його люблячи і віддаючи йому всі сили. Він був прекрасним громадським діячем, ми пам'ятаємо

його виступи по радіо, на телебаченні. Скрізь він був людиною чесною, щирою, порядною, доброю. Не так багато є людей, що поєднують в собі й громадські чесноти, і людські. Ще раз схиляємо перед ним голову, перед цим чесним безкомпромісним українцем, який боровся за Україну, за її честь і совість, за правду і закон. Багатьом він повернув віру в Україну, повернув віру в те, що наша держава буде жити, вона безсмертна. Справа його вічна".

Його підтримав інший земляк – директор інституту українознавства, академік Петро Петрович Кононенко:

"Справді, Анатолій Григорович схожий на Бориса Грінченка, але він починається із Володимира Мономаха, який був великим князем, що повчання писав не лише своїм дітям, а й усій державі: що знаєте, того не забувайте, чого не знаєте, того вчіться. Коли б ми вчилися так, як треба! Його щирості – це голос широкого сина. Ми іноді кажемо, як написано в Біблії, – не раб. Не люблю я цієї фрази. Син Божий!

Ми не встигли вручити йому відзнаку Петра Могили за досягнення у сфері... А якій? Ми кажемо – й інтелекту, й віри, й любові.

Одна справа добре пам'ятати, що робив Анатолій Григорович, який був справжнім народним учителем, народним професором, але я ще раз кажу – сьогодні Україна потребує рішучої активної позиції всіх разом, ми повинні стати воїнами, такими як Погрібний і захищати те, що створено нашим народом. Слава Анатолію Погрібному, нашому побратиму і нашому вчителю, і нашому прикладу".

Автор пам'ятника скульптор Микола Білик зазначив, що його співавторами були рідні Анатолія – дружина Галина Григорівна та сини Віталій і Валентин. "Ми втілили суто український задум. У рішенні цього пам'ятника я йшов від козацького хреста, що має свою символіку – дерево життя, дерево роду, книжка як символ духу, квіти України – мальви, соняшник, калина, які він любив, ну й, зрозуміло, вислів, який кожен українець знає: "Якби ми вчилися так, як треба", що виконаний у граніті.

...А в цей час над пам'ятником, над могилою, над усіма присутніми в небі, але не дуже високо, щоб із тієї височини легко можна було розгледіти і пізнати кожного, з'явився сокіл, досить рідкісна птаха в нашій місцині, сокіл, а, можливо, то був дух Анатолія Погрібного, навіть щось прокричав: чи було то звернення до всіх, чи до когось конкретного, невідомо, але появу сокола в той момент і в тому місці всі розцінили як добрий знак, як ще одне нагадування Погрібного, аби ми жили і вчилися саме так, як треба.

Валентин АВДЄЄНКО

← 1

Фестивальний

А почалося все із церковної служби в Спасо-Преображенському храмі за участю голови Чернігівської держадміністрації Володимира Хоменка, голови Чернігівської облради Наталії Романової, голови Ріпкинської держадміністрації Віктора Бугая, голови Любецької селищної ради Бориса Стрельцова, відомого любечанина Віктора Бахмута. Згодом колона людей попрямувала на Замкову гору, де її вітали любечани, одягнені в одяг часів Київської Русі, дружинник та козак. Чарівні дівчата в слов'янських нарядах вручили керівникам хліб із сіллю та чашу із медом. Саме так колись вітали на Русі почесних гостей. Нині ця традиція відроджується.

ЛЮБЕЧ

Далі біля пам'ятника друсським князям, які збиралися тут на з'їзд, всіх привітали вже наші сучасники в древніх строях. Потім було посаджено саджанець дуба, як символ єднання. Дійство супроводжувалось виступом хору.

Згодом у місцевому парку керівники Чернігівщини відкрили пам'ятник князям Ігорю та Олегу і перейшли на місцевий стадіон, де вже діяла ярмарка та була змонтована сцена для концерту. Після вітального слова В.Хоменка і на сцені, і на галявині під нею почалося театралізоване дійство за участю артистів, перевдягнутих у одяг, який носили українці в різні часи, починаючи від Русі.

Біля сцени з лівого боку можна було побачити бої на мечях, де русичі змагалися в бойових єдиноборствах. А з правого боку проходив ярмарок, де можна було познайомитися із виробами народних майстрів, скуштувати кулінарні страви та посмакувати медовою. Господарі палаток гостинно запрошували всіх до себе. Одним словом, народ гуляв та відпочивав, як свого часу це робили наші предки. А опівночі на всіх чекав святковий феєрверк. Нашу ж земляцьку делегацію було запрошено на святкову юшку на березі Дніпра. Там нас гостинно вітав директор ТОВ "Штиль" Юрій Шерепо.

Про побачене на фестивалі своїми враженнями поділився Володимир Коваленко:

– Вже втретє на базі одного з визначних міст Ріпкинського району – історичного центру Любеча відбувся фестиваль "Київська Русь". Нашу делегацію на це дійство запросило керівництво Ріпкинського району. Ми із великим задоволенням взяли в ньому участь. Нам було приємно пройти по історичних місцях, де колись ходили наші князі. Серйозною подією було відкриття пам'ятника князям Олегу та Ігорю. Скажу із задоволенням, що з кожним роком культурна прог-

рама фестивалю все більше розвивається і удосконалюється. Саме дійство пройшло на високому організаційному рівні за участю губернатора, голови обласної ради, місцевого керівництва. Багато зусиль для проведення цього дійства зробив селищний голова Любеча Борис Стрельцов, за що йому велика подяка від земляцтва. Приємно, що місто вже має велику програму свого розвитку та відродження. Планується на княжій горі відродити Любецький замок та ряд інших історичних пам'яток, щоб залучити до нього туристів як з України, так і інших держав для ознайомлення із культурою наших предків. Надалі будемо активно підтримувати і розвивати зв'язки між земляками Києва та населенням Ріпкинського району.

А уродженка Любеча Алла Гуртова додала:

– Ще навчаючись в школі, займалася в історичному гуртку, де нам розказували про розкопки Любеча 1957 року на тому місці княжої гори, де знаходився замок. Із всіх дисциплін історія була для мене над усе. Добре, що керівництво Ріпкинського району та обласна влада повернулися обличчям до історії Любеча і все роблять, щоб відродити історичні пам'ятки. Я дуже вдячна керівництву Чернігівської області та Ріпкинського району за те, що вони вносять свій вклад в збереження нашого етносу.

Леонід РУСИЧ.
Фото автора.

7

СПЛАВ

Картина "Мама Шура"

Серед тисяч образів – оцей
Незбагнений, дивний, неповторний,
Найрідніше Мамине лице
І душа, що цілий світ пригорне.
Тут я знов для радості воскрес,
Тут прошу у Господа терпіння.
Тільки тут спускається з небес
Боже й Мамине благословіння.

На виставці Віктора Ковтуна я сьогодні вже вдруге. Кілька днів тому потрапила на цю виставку і побачила картини, які повернули мене в мою молодість, моє дитинство, бо все, що я побачила, викликало в мене надзвичайно сильний сплеск емоцій і не даремно, бо, як виявляється, Віктор Ковтун мій земляк. Наша рідна Сіверщина схожа на інші регіони, але й неповторна. І ця неповторність, "рідність" так щиро і так талановито передана в картинах, що хвилює до глибини душі. Так само близькі мені і роботи, присвячені Слобожанщині, Харкову – адже там пройшли мої студентські роки. Враження були настільки яскравими і сильними, що зразу народилися вірші. І я хочу подарувати їх Вам, Великий Майстре. З повагою Ваша землячка, уродженка с.Авдіївка Сосницького району.

Олександра САМАРЦЕВА (ЧЕПУРНА),
член Національної спілки письменників України.

Картина "Горобиний вечір"

Горобина знову запалала
Скоро прийдуть люті холоди.
Я пройшов в житті доріг немало,
Найдорожча – знов веде сюди.
Тут ще кроки батькові неспинні,
Тут я неньку пригортаю знов.
Тут зимою в венах горобиних
Закипа густа козацька кров.

Картина "Похмурий день"

Затавроване сонцем осіннім,
Що сховалось в червоній горі,
Стигне листя – червоне на синім,
На останнім своїм вістварі.
Доле, нас збережи від напасті,
День похмурий – він скоро мине,
І весна у яскравій запасці
Посміхнеться й пригорне мене.

Картина "Конвалії у кошику"

А я в захопленні дивлюсь
На ці конвалії духмяні,
У травні, від кохання п'янім,
Я з ними знову опинюсь.
Кудись подінуться роки,
Ми знов, щасливі і наївні,
І тут, на відстані руки –
П'янка конвалія – царівна.

БАРВ І СЛОВА

Картина "Зимова криниця"

Як схочете свяченої води –
Прийдіть сюди, до нашої криниці.
Її вода мені і досі сниться,
Я пам'ятаю смак її завжди.
Тут просто все – нема нічого зайвого,
Бо зайве все – за вітром відліта,
І рано-вранці тут вода незаймана
Її для чистих серцем – ця вода свята.

Картина "Вдівець"

У світі цім, де молодість чужа
Біжить в луги лошицею прудкою
Його, в сорочці випраній, душа
Уже стоїть над вічною рікою.
Вляглися й стихли пристрасті й жалі.
Все сповила її величність старість
І на підкову щастя в ковалів,
Ні часу, ні заліза не зосталось.
А день такий рожево-золотий,
На мить здалося – розчинилось горе.
Та тільки сірі шибки самоти
На нього сумно дивляться із двору.

Картина "Дзвонар"

В тобі твій храм, і ти його несеш
Туди, де впали ангели любові,
Туди, де відчай добігає меж,
Де ницістю підточені основи,
Бо тільки ти, твій невмирущий дух,
Добуде іскру, що освітить мури
І чисті дзвони наш розбудять слух,
Й народять дня нового партитуру.

Картина "Ялтинське кафе"

Тут ранок зливається з морем,
Тут море зливається з ранком
І в часі уже не повториш
Цей дивний сюжет на світанку.
Де квіти задивлені в небо,
Де небо на хвилі лягає
І світла надія для тебе
Свій парус легкий напинає.

Картина "Земля Мезинська"

Згубились в часі тисячі слідів
І мрії перетерлися на порох.
Сплелися руки тисяч пра...дідів –
Хтось нас родив, а хтось наш лютий ворог.
Тут й досі озиваються до нас
Їх голоси з глибин палеоліту
Й меандри дивні, подолавши час,
Сучасних нас не можуть зрозуміти.
Тисячолітні сміх, і плач, і грім
Ти тут відчуєш у собі самім!

ЖІНОЧА

Завжди дивувався, дивлячись на неї, маленьку, худорляву і запитував: "Як ви змогли вижити у вашому такому важкому житті?". І отримував просту відповідь: "Не знаю, жила як усі".

Але жила вона не так, як усі. Це вже після війни їй здавалося, що живе, як і всі люди в селі, коли вийшла заміж за фронтовика, не знаючи ще, що він, тікаючи з полону, два дні просидів у холодній болотяній воді і застудив нирки. Тож доля завдала їй ще одного удару в додаток до всього, що зазнала у воєнне лихоліття. Поховала чоловіка і залишилася сама у майже чужому селі з трьома малими дітьми (старшим сином та двома близнятми) і старенькими свекром і свекрухою, про яких також потрібно вже було дбати.

ДОЛЯ

Удитинстві їй здавалося, що доля буде прихильною до неї. Народилася у 1923 році в селі, яке сьогодні злилося з містом Черніговом, в сім'ї, де виховувалися ще троє братів, сім'ї, що без втрат пережила голод 1932–33 років, бо батько працював у Чернігові на підприємстві, де можна було придбати хоч якісь харчі.

Перед війною закінчила школу, курси бухгалтерів і як відмінник навчання військоматом була направлена на роботу під Чернівці у військову частину, що швидкими темпами зводила укріплення на західному кордоні. Не завершили.

В ту ніч чомусь довго не спалося, якась тривога ятрила душу. Тільки-но задрімала, як почула важкий гул. Виглянула у вікно і в світанковому небі побачила армаду літаків, що тяглися, мов зграя воронька, на схід. В голову вдарила думка – війна! Затарабанили в шибку! "Насте, Насте, швидко до штабу, евакуація!". Прибігла до штабу, а там метушня. Швидко за наказом винесли бухгалтерські документи, гроші, завантажили на фуру і тільки-но від'їхали на кілька сот метрів, як важкий снаряд розніс на друзки дерев'яну будівлю штабу. "Дякувати Богові, уціліла" – майнула в голові думка.

Відступ, втрата однополчан, поранення в ногу, оточення, вихід з оточення. Оговталась лише під Миколаєвом, куди її, майже знищена, військова частина вийшла з боями. Частину розформували, видали довідку про службу і відправили Настю у рідний Чернігів.

Раділа, що повертається додому, побачить сім'ю, яка вже, мабуть, її поховала, бо ж від західного кордону мало хто дістався своєї території. Як не смерть, то полон. Але радість її була передчасна – не знала ще, що повертається у вже окупований німцями Чернігів і що старшого брата закатували гестапівці за зв'язки з партизанами, батька покалічили, і той помер. Дісталася додому, встигла захопати пальто, у якому була зашита довідка про службу у військовій частині, та не встигла розібратися в ситуації, щоби якось призвичаїтися до того життя. Попала в облогу.

Східна Прусія, Кенігсберг, табір. Продали, як скотину, бауеру служницею в домашнє господарство. Доглядала корів, свиней,

інколи доводилося їсти те ж, що їли і вони. З коровами ночувала і дякувала, що хоч вони ставляться до неї не так, як господарі. Передавали полонянку від одного бауера до іншого, поки не потрапила до німця з Поволжжя. Цей на відміну від інших поставився по-людськи, а запримітивши, що дівчина тямуща і вміє готувати, дозволив працювати на кухні.

Під натиском радянських військ німці почали покидати Східну Прусію, забираючи з собою і невільників. Так і опинилася нещасна Настя (Омелянко Анастасія Петрівна) в американській зоні окупації. Кінець війни. Думала, як бути далі? Одні говорили: "Залишайся тут", інші "Вертайся додому". Бажання побачити маму, рідних, туга за Батьківщиною перемогли.

Кордон, Брест, пересильний табір. Сито НКВС і, як у більшості бранців, дорога на Магадан. Так би і згинула в снігових просторах Колимського краю, якби не побачив її в брестському таборі офіцер, з яким служила під Чернівцями. Врятував, допоміг з документами і відправив до Чернігова. Все життя вона була вдячна йому.

Не знала і не відала, що доведеться все ж таки пожити у Якутському краї, заробляючи з чоловіком на хату, яку хотілося збудувати в селі Смолин на Чернігівщині. Тут і двох близняток народила, Таню і Володю. Старшенький Юрій вже намагався допомагати доглядати малих.

Встигла повернутися додому, збудувати з Петром хату і...залишилася сама з дітьми. Односельці дивилися на неї по різному – хто співчував, хто був байдужим, а хто і шкодив. Пригадує, як украли у неї гроші, коли працювала у сільському магазині. Помстилися за її принциповість. Вивела корову, покрила борг, залишивши дітей без годувальниці. Залишила роботу в магазині і подалася на ферму, добре що досвід вже мала з Німеччини. Керівництво помітило її працьовитість, порядність і направило на курси. Працювала, дбаючи про дітей і стареньких Петрових батьків. За трудові заслуги була нагороджена медаллю і цінним подарунком на Виставці передового досвіду у Москві.

Так би тихо і непомітно пройшло її життя, якби одного разу, вже після розвалу Радянського Союзу, не розповіла про своє минуле. Витягла і показала далеко заховану довідку про свою службу у військовій частині, полон, повернення додому. "Чому ж ви мовчали до цього часу?" – запитує. "Боялася....Магадану, боялася нашкочити дітям, боялася людських пересудів". "Як же ж так? Ви ж учасник бойових дій, ви заслужена людина, ви ж повинні мати урядові нагороди, заслужену пенсію".

Підняли документи, розібралися, визнали її учасником бойових дій, призначили нову пенсію і нагородили бабу Настю орденом "За мужність" і медаллю. Після того вона з гордістю і на рівних розмовляла з односельцями-фронтовиками, викликаючи до себе повагу як старих, так і малих.

Немає вже на землі баби Насті, відійшла її душа у вічність у березні минулого року, але пам'ять про неї залишиться надовго, як про людину нелегкої долі.

Леонід ОСИПЧУК,
кореспондент журналу
"Чумацький шлях"

Вони не вмістилися в єдину програму, бо почалися раніше від історичної дати. П'ять днів тривали зустрічі з ветеранами в трудових колективах та учбових закладах міста, мітинги біля воїнських могил та обелісків, не забули й родичів померлих визволителів міста, не забули навідати могилу відважних підпільників Якова Батюка, вписалася в широкую програму й зустріч керівництва міста з афганцями, які теж пройшли горнило війни. А на стадіоні "Спартак" затято ганяли футбольного м'яча діти, учасники Всеукраїнського турніру, а через місто час від часу гримотіли на мотоциклах учасники міжнародного фестивалю "НордМотоФест", що вкотре отаборилися в ці визвольні дні в недалекій Вертіївці. Словом, то була ніби артпідготовка до вирішального дня.

І сонце розщедрилося на лагідну ласку, і місто озвалося бравурними звуками оркестру, і веселим маєвом заповнили центральну площу дітлахи. А люди прибували й прибували. Звідкілясь приторохтіла старенька беємпешка – чи не ровесниця Перемоги. Поступово сформувалася колона й рушила до Вічного вогню, розташованого перед ушлявленням Гоголівським вузом. А місто слухало марші, а старенькі ветерани, які ще мають здатність пересуватися на своїх власних, ніби помолоділи.

Урочистий мітинг розпочала група священників молитвою. Затишним мовчанням, яку озвучували удари годинника, ніби тривожний стукіт серця. А там, вишикувавшись півколом на гранітних приступцях біля плит із прізвищами загиблих воїнів-ніжинців, озвався до присутніх хор ветеранів. Його ряди теж встигли порідіти, бо час не милує нікого.

Доки ведучі дійства вели сценарій, я вирішив поспілкуватися з учасниками мітингу. Ось що сказав проректор Ніжинського державного університету імені М. Гоголя Петро Никоненко:

– Я не корінний ніжинець, але вже тривалий час живу й працюю в цьому чарівному місті. Маю сказати, що місцева влада дуже багато робить для ветеранів Великої Вітчизняної війни. Це заслуговує схвалення й поваги, бо дбаємо про наше минуле, без якого не було б майбутнього.

А до наступного учасника мітингу було нелегко протиснутися крізь щільне оточення доброзичливців – то був генерал-лейтенант Євген Іванович Малашенко. Корінний ніжинець, він отаборився в Москві, пройшовши бойовими дорогами аж до Праги, а згодом віддавши все

життя армійській службі. І ось за традицією в такий день ушлявлений воєначальник знову із земляками, щиро радіє і з гордістю каже:

– Я бував на десятках подібних заходів, мав можливість побувати майже на всіх прийомах у Кремлі. Але такої задушевності, доброти, як у Ніжині, ніколи не відчував. Тут народ такий особливий. Колись при зустрічі з Леонідом Кучмою я почув від вашого президента: "Чернігівці народ особливий". І це так, я не заперечую. А колись був я і в вашому київському земляцтві. Там приймав мене славний чоловік, Борис Іваненко. Була й горілка, і славне сало. Так що для мене Ніжин найкраще місто у світі...

Доки схвильований народ покладав квіти на меморіалі, доки

обмінювався враженнями, ветерани автобусом дісталися до театру імені Михайла Коцюбинського. У затишному приміщенні, яке, до речі, свого часу допомагало реставрувати наше земляцтво, відбулися урочисті збори представників громадськості й ветеранів та церемонія вручення відзнак заслуженим людям. Заступник голови облдержадміністрації В. Тканко оголосив вітання ніжинцям Президента України В. Януковича і вручив нагороди області групі ветеранів.

– Сьогодні у нас загальне свято – адже саме цього дня наші війська визволили Ніжин від фашистських загарбників. Тоді в місті жило всього 27 тисяч чоловік. Ось такою була ціна окупації, – сказав виконуючий обов'язки міського голови О. Баранков. – І тому великий ратний подвиг наших воїнів ніколи не забудеться.

Олег Григорович теж вручив великій групі ветеранів різні відзнаки та подарунки. А далі був хвилюючий ритуал вручення генералу Є. Малашенку атрибутів Почесного громадянина Ніжина

– Коли я йшов із боями від Москви, – мовив схвильований гість, – так хотілося пошвидше побачити рідний Ніжин. Мені не довелося визволяти його, але й на інших фронтах я не забував про нього.

Затим був концерт міських колективів у театрі, були й традиційні сто фронтів, хоча цього разу керівництво міста зробило це в театральному приміщенні, шкодуючи похилий вік винуватців подій. І хоча навіть на розлогі спомини у них уже майже не було енергії, зате очі світилися щастям – їх не забувають, ними гордяться. А яку ще треба нагороду для воїна!

Леонід ГОРЛАЧ
Фото Валерія КИЧКА

СВІТЛО

Михайло Семенович Нічик народився у 1908 році в селі Антонівка Варвинського району (до 1933 р. Антонівка належала до Пирятинського повіту Полтавської губернії) в сім'ї заможного селянина Семена Наумовича Нічика. У них був гарний одноповерховий будинок, вкритий тонкою черепицею, який після капітального ремонту стоїть до цього часу, в ньому живуть переселенці із Закарпаття.

Мати Михайла Семеновича – Варвара – була доброю господинею, завжди всім ділилася з бідними людьми, з сусідами. Тримали вони ще й наймичку, яка допомагала господарям і в полі, і вдома.

Мали двох дітей: Михайла і Ганну. Ганна вийшла заміж за заможного селянина, народила доньку Марію, але сама скоро померла. Батько Марії одружився вдруге. Під час розкуркулення у них забрали все, батька Сергія заслали до Сибіру, а мачуха з Марійкою перейшла жити до своїх батьків. Там дівчина росла до школи, а потім захворіла туберкульозом і померла, коли навчалась в молодших класах. Скоро померли і її дідуся Семен та бабуся Варвара.

ДУШІ

Михайло Семенович закінчив школу і вступив на фізико-математичний факультет Київського університету, який закінчив у 1931 році. Отримавши диплом, молодий педагог повернувся до Антонівки, тут одружився на вчительці Лукині Романівні Мінько, а через деякий час подружжя переїхало до Березової Рудки Пирятинського повіту. В цьому мальовничому селі Михайло Семенович викладав фізику та математику з 1931 по 1934 рік, а потім родина Нічика переїхала жити та працювати на Київщину. Два роки (1934–1936) Михайло Семенович виконував обов'язки доцента та читав фізику в Маслівському інституті генетики та селекції. В 1936–37 рр. Михайло Нічик викладач фізики та математики Уманського технікуму механізації, а з січня 1937 р. – старший викладач Уманського сільськогосподарського інституту. В 1941–1945 рр. Михайло Семенович воював на фронтах Великої Вітчизняної війни в зенітній артилерії, пройшов шлях від начальника відділення зв'язку розвідки до начальника штабу полку. Демобілізувався на початку 1946 року.

З 1946 по 1969 роки Михайло Нічик завідував кафедрою фізики Уманського сільськогосподарського інституту, вів наукову роботу з питань вивчення раціональних методів варіння та кристалізації цукру в утфелях першого та другого продуктів.

В 1949 році Михайло Семенович захистив дисертацію на тему: "Кристалізація перенасичених розчинів цукру". Робота була написана ще до Вітчизняної війни, але втрачена під час окупації. Після війни ставились досліди на багатьох цукрових заводах Черкаської, Вінницької, Кіровоградської і навіть Курської областей. Михайло Нічик захистив дисертацію на звання кандидата фізичних наук при Одеському університеті.

Вчений також був секретарем парткому Уманського сільськогосподарського інституту з 1946 по 1949 рр.

У 1969 році Михайло Семенович вийшов на заслужений відпочинок.

М.С. Нічик навчав і мене – у далекому 1966 році він викладав фізику нам, першокурсникам УСГІ. Я запам'ятала його порядність, стриманість, виваженість у всіх справах і надзвичайну доброзичливість. Коли ми ближче познайомилися, Михайло Семенович запрошував мене до себе в квартиру, особливо після канікул. Господар з дружиною Лукиною Романівною сідали за столом навпроти мене і розпитували про свою малу батьківщину – Антонівку. Самі вони в село навідувались рідко. В той час, коли я навчалась в УСГІ, доньки Михайла Семеновича уже закінчили київські вузи і працювали в столиці, мали свої сім'ї. Батько пишався своїми дітьми Валерією та Майєю і завжди про них розповідав з особливим теплом.

Над столом у Нічиків висів великий зелений абажур, як мені тоді здавалося, особливої краси. Шовкова тканина, довгі китиці, вишукана робота – він завжди мене приворожував, і я дивилась на нього із захопленням. Однозначно, в Антонівці таких не було! І якою ж була моя радість, коли, переїжджаючи на постійне місце проживання до Києва, Михайло Семенович та Лукина Романівна подарували мені на згадку того абажура! Те зелене диво висіло потім в кімнаті гуртожитку, і я страшенно ним пишалась.

Востаннє я бачила свого земляка Михайла Семеновича Нічика влітку 1971 року, коли він приїжджав провідати мене у с.Требухів Броварського району, куди мене направили працювати.

Надія КОЛЬЦОВА,
випускниця УСГІ,
землячка М.С.Нічика,
член НСЖУ

Про справи повсякденні

Відбулося чергове засідання Ради нашого земляцтва. Як завжди, питання, винесені на обговорення, викликали жваву дискусію.

Голова товариства Віктор Ткаченко, який вів засідання, поінформував земляків про майбутні щорічні загальні збори та зібрання районних відділень. З цього питання висловилися М.Вошецький та П.Назимко. Про передплату часопису "Отчий поріг" на 2011 рік інформувала виконавчий директор земляцтва Тетяна Літошко, з пропозиціями виступили М.Халимоненко та В.Черненко. Про розподіл обов'язків між заступниками голови Ради ішлося в інформації В.Ткаченка та Тетяни Літошко. Як відомо, у керівному складі земляцтва з'явилось кілька нових заступників голови, що дасть можливість конкретніше вести кардинальні питання роботи громадської організації. У цьому питанні виступили М.Борщ та В.Устименко. Одним із цікавих заходів має бути дводенна туристична поїздка по Чернігівщині. Інформацію про неї зробила Тетяна Літошко, ідея знайшла загальну підтримку.

Було також розглянуто кілька поточних справ. Так, для участі у заходах, присвячених Дню міста, до Чернігова визначена делегація у складі М.Компанця та В.Пушкарьова. Вирішено підтримати клопотання мешканців села Мочалище Бобровицького району про присвоєння імені А.Погрібного сільському майдану. Козелецьке районне відділення поклопоталося про нагородження групи колишніх мешканців затоплених сіл Новий та Старий Глибів відзнаками земляцтва. Ішлося також про організацію участі активістів нашого земляцтва у традиційних осінніх ярмарках та під час вшанування визволителів від німецько-фашистських загарбників.

Наш кор.

В черговий раз славне місто Ічня святкує День міста – день визволення від німецьких загарбників, 67-ма річниця якого в цьому році відзначалася ічнянцями та гостями міста 19 вересня. Керівництво міста та району відповідально поставилися до святкування. Як сказав Сергій Рубашка, голова райдержадміністрації, підготовка розпочалася після Івана Купала. Всі структурні підрозділи спільно з керівниками підприємств міста і району розробили конкретні плани.

Зранку хмарно, а під вечір веселковий настрій!

Одні причепурали місто, інші готували святкові прикраси, а громадська організація ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС готувала до відкриття пам'ятний знак ліквідаторам, що загинули та померли внаслідок опромінення.

Голова районної адміністрації Сергій Васильович Рубашка, голова районної ради Олександр Васильович Сенчик, міський голова Григорій Васильович Герасименко, заступник голови райдержадміністрації Олександр Васильович Семенець, голова районної спілки "Чорнобиль" Віктор Михайлович Кичай радо зустріли велику делегацію земляків з Києва, яку очолював керівник Ічнянського відділення Микола Вошецький.

В складі делегації також приїхали перший заступник голови Ради-виконавчий директор Т.А.Літошко, заступник голови Ради М.І.Борщ, члени Ради І.Г.Майдан, П.І.Медвідь, М.І.Стратілат, а також активісти відділення В.І.Балабай, М.П.Березненко, В.Г.Буймістер, О.Ф.Мисник, Л.Ф.Гудименко, Г.Г.Нікітченко, В.О.Пабат, В.Ф.Пархоменко, М.Д.Твердий, О.А.Штепа, З Чернігова приїхали заслужений діяч культури України М.М.Борщ та заслужений лікар України А.І.Швидченко якого всі привітали з новим званням заслужений громадянин Ічні. Також приїхали гості з Москви, Білгорода, Ніжина Прилук та інші.

Керівники міста та району спільно з гостями поклали квіти до обеліска на братській могилі визволителів Ічні, до пам'ятника Т.Г.Шевченка. На мітингу з вітанням від земляцтва виступив М.Вошецький.

Потім всі перейшли до церкви, де взяли участь у відкритті пам'ятного знака жертвам-чорнобильцям, спорудженого на кошти міської громади Чернігівського земляцтва, Фонду Богдана Гаврилишина.

В парку уже традиційно були розгорнуті палатки від кожного підприємства району з продукцією, що вони виробляють, ярмарок доповнили митці. На сцені над ставком безперервно виступали самодіяльні колективи та професійні артисти. Від земляцтва по декілька номерів виконали народні артисти України В.Буймістер, В.Пархоменко, артист М.Твердий.

Дуже цікавими були "козацькі забави" місцевих козацьких гуртів.

Закінчили день традиційною теплою зустріччю. Делегація Товариства повернулася додому пізно увечері в піднесеному настрої, з хорошими враженнями.

Микола БОРЩ

Бандуристе, орле сизий...

Статечний, в строях козацької старшини, з кобзою або лірою неспішно йде із-за куліс на сцену. Як зірки в сузір'ї Чумацького шляху, в сяйві рампових ліхтарів мерехтять його сивина. Розумним, гіпнозуючим поглядом оглядає залу. На якусь мить западає напружена тиша. Порухує її звук струни. Дзвінко, розлого сильніше гортає. Цього разу він давав концерт з нагоди свого ювілею.

Перед будинком вчителя нас зупинили молоді люди і запитали, хто це виступає, що іде так багато людей на концерт. Виступає він в Чернігові, в Києві, в себе на батьківщині в Носівці. Часто в закордонних поїздках: Америці, Канаді, Австралії. Це славнозвісний козак-характерник, нащадок козацького роду Северина Наливайка, народний артист України, лауреат Шевченківської премії, старший науковий співробітник Інституту українознавства Василь Нечеп. За плечима ще тільки 60. Але вже лягає на літа золота осінь. Пройдено значну відстань творчого шляху, але кінця і краю його не видно...

Його дзвінкий голос першою почула мама, батько ж благословив у творчу дорогу. В трирічному віці, на руках старшого брата, підспівував на колядках. Старше покоління добре пам'ятає традицію, коли ранком ні світ, ні зоря від хати до хати, як зграйки горобчиків на подвір'ї, бігали дітлахи защедрувати ласощі, або як господар не поскупитись, то і гроші. А увечері святково наряджена молодь з "Зорею", з піснями, прославляючи господарів, ходила від хати до хати. Швидко промайнув час. Пора в школу йти. Мабуть, Василю сподобалося співати. Першим, хто помітив його здібності до співу, був вчитель Олександр Степанович Сапіга. Запам'яталися його слова на все життя: "Василу, ти повинен бути артистом". Пізніше у нього були імениті вчителі – Пашин, Корнієвський, Вересай. Була музична школа, музичне училище, університет ім. Т.Г.Шевченка. З другого класу – постійний учасник агітбригади Носівського району. Співав він і у Радянській армії, в ансамблі групи військ в Німеччині. Про це до сьогодні нагадує запис у військовому квитку. В графі військова спеціальність записано – "пеvec".

У складі ансамблю об'їздив Німеччину, Польщу, Угорщину, Чехословаччину, Францію, Голландію та інші країни Західної Європи. Були відвідини Камчатки, де на базі атомних підводних човнів в Сенвалі давав концерти для моряків. Виступав з благодійними концертами в американських школах, лікарнях, серед діаспори. На все життя запам'ятався випадок: коли в лікарні давав концерт, роками прикована до ліжка жінка піднялася і пройшла через палату, зробивши десяток кроків. Повернувся Василь на Сіверську землю в 1967 році. Співав у хорі "Десна" Чернігівської філармонії. Любов до рідної української пісні прищепив його душі керівник хору Леонід Михайлович Пашин.

На зламі віків хор розпався. Як патріот України і вдячний учень, Василь пообіцяв до 80-річчя свого вчителя допомогти у відновленні колективу. Велика допомога у цьому питанні була надана головою Чернігівської облдержадміністрації В.Хоменком, Президентом України В.Ющенком. Був створений гурт "Соколики", ініційований Василем Нечепом і втілений у життя Валентином Володимировичем Іщенком. Ще один із творчих колективів, із яким працює наш земляк – капела бандуристів Чернігівського музичного училища. Приємним, неочікуваним був приїзд до столиці цього молодіжного колективу бандуристів під керівництвом заслуженої артистки України Раїси Борщ та диригента Миколи Борща. Дивись на цю красу, слухаєш виконання пісень і тепліє на душі. Високий рівень виконання, висока майстерність. Капела – це юнь: молоді хлопці та дівчата, які не байдужі до народної творчості Сіверської землі, несуть її у віки. Чудово виконав пісню у супроводі капели її вихованець Роман Лузан. На рівні виступив надія Носівщини В'ячеслав Яковець з Мрина – вихованець другого курсу Чернігівського музичного училища імені Л.Ревуцького. Він все впевненіше виконує складні музичні вокальні твори. Чим впевненіше співає пісню "Дивлюсь я на небо", тим з більшою надією дивимось на його високий політ. Для того, щоб відшукати серед молоді талановитих дітей, потрібна і глибока проникливість в їх душу. У пошуковців цих душ теж повинен бути талант. А це можуть зробити педагоги з високим почуттям усвідомленості свого покликання. До таких можна віднести педагогічний склад музичного училища імені Л.Ревуцького.

Чудовим був вечір нашого талановитого земляка. Ця людина своєю наполегливістю, силою волі, любов'ю до рідної землі досягла високих успіхів у творчості. Привітати земляка прийшли академік П.Кононенко, керівництво українського козацтва, дівчата зі Львова, представники Чернігівського земляцтва на чолі із М.Борщем, представництво Носівського району в особі Я.Чухліб. На високому рівні вечір провів, представив столітньому Києву Василя Нечепу заслужений працівник культури Олексій Биш, режисер молодіжного театру Чернігова. По закінченні концерту чи то жартома, чи то всерйоз Василь Григорович запросив нас в гості у Носівку. Хоч від столиці відірватися не так просто, ми не змовляючись погодились. Ми – це: Леонід Горлач, Петро Медвідь, Віктор Черненко, Григорій Шкребель, Микола Махінчук приїхали, звичайно, не з порожніми руками. Спочатку в центрі Носівки розвернули пакунок і показали народу, що ж ми привезли. Потім пішли в Будинок культури, а там і місця не знайти...

На сцені багато колективів художньої самодіяльності, знаних в районах області і за її межами. Як і годиться – ми вийшли на сцену, привітали і вручили картину нашого відомого земляка Г.Шкребеля "Козацьке подвір'я". А Василь Григорович при шумі і різноголосці на сцені своїм чітким голосом сказав: "Ви ж, хлопці, не тікайте, поїдемо на козацьке подвір'я на вулицю Козацьку, 1". Відчувалось, що він чогось не домовляє. Після концерту вийшли із залу подихати свіжим повітрям, подивитись на людей і себе показати. А там –

наші сусіди – ічнянці, на конях з гарматами, кожен при шаблюці з арапниками в наметах. Якийсь сумнів почав закрадатися в душу, і цей сумнів незабаром справдився. Ічнянці гарцювали на конях і показували, як вони володіють зброєю. Арапниками стріляли, наче з рушниць, аж в душі хололо. Невдовзі ці ігри здавалися нам квіточками. Як ушкварили гармати, то ми не знали, куди подітися. Пішки далеко не забіжиш. Аж тут поруч спинилася душа доброго чоловіка – мера Носівки. Як в рукавичку, ми вскочили в його машину і тікати поділи від гріха від стрілянини. Поплигавши по ямах, вириваємось на околицю. Стрільянину уже не чуто. Дивимось – якийсь напис на паркані. Думали, що воно щось не те, так ні, написано по-нашому, пристойно і обнадійливо – Козацька, 1. Треба ж такому, тікати світ за очі, а потрапити куди потрібно, на подвір'я козака Василя Нечепи. Несміливо заходимо, аж там намет козацької варті, триніг з казаном на десяток відер. Поруч походжає козак з шаблюкою, на голові оселедець. Час від часу помішує куліш в казані. А ложка така, що пересічній людині потрібно добре пообідати, щоб її підняти. З наших поспробував це зробити Микола Махінчук. Вдалося. Але після цього він так охляв, що захотів їсти і кулішу найвсвід пуза. Швидко почали заходити на подвір'я гості. Зайшло і начальство. Поселив їх господар у "високому терему" за частоколом, варту виставив з дівчат. Ми з челяддю швиденько сіли за столи. Столи нівроку – добротні. Якщо голова заболить, можна спокійно положити її або при необхідності улягтися, підклавши кулак під голову. Навпроти

нас вмостилися шановні гості, майже родичі – мер Славутича Володимир Удовиченко з почтом. Дивись на той супровід і серце починає колотитися з переборами. Коли посутеніло, на

наш стіл з-за плечей, неначе чорт з-під казана з смолою, кинув ложки. Кинулись до них – вони гарячі. Поки прохололо, ми мед – вино пили, роздивлялись навкруги. Спогодилось. І районне керівництво наче ближче стало, і депутати наче рідня. На подвір'ї челядь-дівчата в корсетках, плахах. А співають як! Душа тане, як лід під весняним сонцем. А у тих дівчат є на що й самим глянути і є що людям показати. Одним словом, "резкость" почала падати. Перед очима все більшало дівчат, ставали вони щомиті красивішими. Якась нечиста до них тягнула. Здавалося, все йде як потрібно. Аж тут сталася несподіванка. Майже за парканом ушкварили гармати. Народ залементував. Ми, народ стадний, рвонули в темні ночі в різні сторони. Старт з козацького подвір'я взяли з перешкодами і з відхиленням від маршруту. Вранці прокинулись хто де. Хто в селі Сулак на самому високому горбі, кого нелегка занесла в Ніжин, кого в Червоні Партизани, а за Петром і

Миколою чорт гнався аж до Ялинки. Ранком, підтримуючи голову двома руками, почав пригадувати, чи справді було те дійство, чи приснилось. Після настоянки з зеленою кропивою пам'ять повернуло. Повернуло на козацький двір козака Василя. Спасибі тобі, козаче, за куліш, мед, вино. Хай щедро буде душа і дія твоя на гостинність та збереження пісеньних скарбів Сіверщини, передачі їх молодому поколінню земляків. З святом тебе, бандуристе, орле сизий!...

Миколою чорт гнався аж до Ялинки. Ранком, підтримуючи голову двома руками, почав пригадувати, чи справді було те дійство, чи приснилось. Після настоянки з зеленою кропивою пам'ять повернуло. Повернуло на козацький двір козака Василя. Спасибі тобі, козаче, за куліш, мед, вино. Хай щедро буде душа і дія твоя на гостинність та збереження пісеньних скарбів Сіверщини, передачі їх молодому поколінню земляків. З святом тебе, бандуристе, орле сизий!...

Віктор ЧЕРНЕНКО
Фото автора

Осел у сільраді

Головою сільради в Писках усе "свідоме життя" був В.Л.Іванко. Безграмотний, підозрілий до всього і всіх, але щоразу на чергових виборах здобував 99,9 відсотка голосів виборців. Його на людях величали Василем Лукичем, а поза очі по-народному – Сучкою.

Ще учнем ремісничого училища я часто приїздив додому. Бувало, сільські веселуни просять мене щось ушварити про їхнього голову. Серед тих натхненників був і мій сусід, дядько Микола, який трохи працював секретарем біля Іванка. І я таки "ушварив" баечку, її довгенько цитували в селі, за що завжди одержував від Василя Лукича презирливий погляд. Ось вона:

Раз Осел забрів в сільраду,
в кабінет до Іванка.

– Що за зустріч! – Вася радий,
обнімає Віслюка.

– Ну, сідай у нашім колі,
розкажи, де був ці дні.

Я казав уже Миколі:

ти потрібний, брат, мені.

У відпустку йти ось хочу...

Мо, займеш ти мій поміст?

Налились Ослячі очі,
задрижав од щастя хвіст.

– А чи справлюсь?

– Що ти, друже!

Я спочатку теж отак...

А тоді утягсь, байдуже.

Бач, керую – та ще й як!

Тут робота невелика:

самоклад – на всі хати!

У кого собака тіка,

бий печатку: штраф плати!

Прийде з центру директива,
не губися і не хничи.

Відпиши: усі щасливі,

твердо став – "Василь Лукич".

– Ну, а скільки тут зарплати? –

Загигикав враз Осел.

– Не турбуйся, мій вухатий,
буде в хату й до ясел!

І Осел потер копита:

– Згоден я, давай стило!..

Так начальника купити
удалося у село.

Дмитро ГОЛОВКО

Дві сестри

Якось дві сестрички пішли в ліс по гриби. По дорозі їм зустрілася старенька, що несла в'язанку дров.

Вона ледве-ледве її тягнула на спині. Зглянувшись дівчатка, запропонували свою допомогу. Удвох вони швиденько донесли нелегку ношу до неї додому. Старенька в подяку дала кожній по три чарівні зернятка.

Дівчатка дуже зраділи подарунку.

Старша сестра, прийшовши додому, посадила насіння в горщик. Молодша – побігла всім розповідати про те, що відбулося і показувати чарівні зернятка. Вона дуже гордилася своїм подарунком, хотіла, щоб всі знали, яким скарбом вона володіє. Старша дівчинка щодня поливала і розпушувала землю в горщику. Чекала сходи, які незабаром з'явилися. Молодша ж продовжувала бігати та хвалитися. Вона помітила: якщо зернятка прикласти до того місця, де болить – біль проходить. Ось вона і вирішила допомагати людям. Але незабаром дівчинка відчула, що чарівні зернятка стали втрачати свою силу і втратила до них інтерес. Одне зернятко вона поміняла на цукерки, інше – подарувала подрузі, а третє віддала сусідці.

А у старшої сестри на той час в горщику виростили три красиві рослини. Скоро вони зацвіли. Та так красиво, що всі жителі селища приходили помилуватися квітами і вдихнути їх аромат. Це були не прості квіти.

Люди, що вдихали їх аромат, ставали добрішими і мудрішими, а в їх серці народжувалася любов. До того ж, багато хто біля квітів виликувався від хвороб. Через деякий час дівчинка отримала свій перший урожай з чарівних рослин. Та насіння було так багато, що тепер вона могла поділитися ними зі всіма охочими вирощувати диво-квіти.

Пташенята

У одному гнізді вилупилося троє пташенят. Спершу вони тільки й могли, що їсти і набиратися сил. Так проходили дні за днями. Але незабаром вони зрозуміли, що вічно сидіти на шії у батьків вони не зможуть, і їм потрібно буде покинути гніздо. А для цього потрібно добре навчитися літати. Ось і вирішили пташенята підготуватися до цього рішучого моменту.

Одне пташеня стало спостерігати за польотами різних птахів і будувати свої теорії щодо швидкості і ефективності польоту. Друге пташеня почало старанно тренувати свої крила. А третє – спостерігало за польотом батьків і цілеспрямовано тренувало певні групи м'язів.

Настав час вилітати з гнізда. Перше пташеня спробувало злетіти, використовуючи свою теорію польотів, але впало біля дерева, і його з'їв кіт. Друге злетіло і... полетіло, але політ був низьким і його незабаром збив хуліган з рогатки. Третє ж злетіло високо-високо, радість польоту переповнювала його, і воно заспівало від захоплення.

Світлана БУЛАВЕНКО

Медвежий кадуб

Шановному
Анатолію Карацюбі –
мужньому
генералу,
другу і
земляку
у день
народження

Приїдь, товаришу, приїдь,
До мене в гості на Ялинку.
Невже забув, я — П. Медвідь,
Прошу уваги на хвилинку.
Відкинь турботи і діла,
Нам є про що поговорити.
Почнемо — з рідного села,
Де вчили нас, як чесно жити.
Знов серпень медом пригостить,
Обнімуть яблуні і груші.
Згадаєм разом кожну мить,
Росою вмиєм грішні душі.
Хоч гріх у нас один на двох,
Що чарівних жінок любили,
Нехай простить цей гріх нам Бог,
Бо ми душею не кривили.
Проїшли Афган, рвали полин,
Той, що Чорнобильським зветься,
Це в серці знов переболить,
У кожному слові відгукнеться.
... Вже осінь скоро, журавлі
У вирій кличуть на світанку.
То ж приїзди скоріше, зранку
Куліш парув на столі.
Приїдь же, друже, не забудь,
Що ми родилися у серпні.
Живи сто літ, здоровим будь
І не губись в цій круговерті.

Медом поділився
Петро Медвідь

16

ОТЧІЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним
комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення
України 06.XI.2001 р.

Реєстраційне свідоцтво:
серія KB №5594

Адреса редакції:
01023, Київ, 23, Спортивна площа, 1,
тел. 206-87-12

Електронна пошта:
chernigivzemi@spalace.com.ua

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдеєнко,
Л.Н. Горlach (Коваленко),
І.М. Заб'яка, І.Б. Матяш,
П.І. Медвідь, М.М. Ткач,
В.В. Пушкар'єв, В.Є. Устименко,
М.І. Халимоненко, О.А. Шакало.

За достовірність фактів, точність імен та прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій. Газета розповсюджується серед земляків безкоштовно.

Передрук тільки з відома видання.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор Леонід Коваленко.
Комп'ютерний набір Леонід Коваленко.

Верстка, дизайн Оксана Кисленко.

Надруковано та зверстано на замовлення
товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві
у КП "Редакція журналу
"Дім, сад, город".
Тираж 1000.